

УДК 655.5

Н. В. Зелінська

ЧЕТВЕРТІ ТИКТОРІВСЬКІ: ДЕСЯТЬ РОКІВ ПОШУКУ

Розглядаються етапи повернення в сучасний культурний простір та уведення в науковий обіг досягнень визначного українського видавця Івана Тиктора. Обґрунтовується актуальність принципів і методів видавничого бізнесу, що його провадив Тиктор. Позначаються перспективи подальшого дослідження досвіду, нагромадженого концерном «Українська Преса» та самим видавцем.

The stages of returning into the modern cultural space and of putting into the scientific circulation of the remarkable Ukrainian publisher's Ivan Tyktor's achievements. The actuality of principles and methods of the publishing business that has been provided by Tyktor are grounded. The perspectives of further research of «Ukrainian Press» concern's experience and the publisher's as proper one are marked.

6 липня 2006 року найбільшому українському видавцеві ХХ століття Іванові Тикторові виповнилося б — якщо би це взагалі було можливо — 110 років. Він не прожив і реальніших 100, не дістався, на жаль, і до генетично зумовленої та успішно «апробованої» і подоланої у його родині вікової позначки 90. Зовсім небагато не дожив Іван Микитович до набуття його Батьківщиною, Україною, незалежності, — завершивши свій земний шлях у далекій Канаді 26 серпня 1982 року.

Та як би там не було, але Тиктор — практично наш сучасник і реальний творець українського інформаційного простору: ще є багато людей, які добре його пам'ятають, більшість його оригінальних видань, вийшовши з підвалів українських спецхронів, нині широко доступні, деякі — уже в наші дні — одержали нове видавниче втілення.

І все ж таки... На жаль, і досі, незважаючи на зроблене і досліджене, ми не можемо бути певні, що подвижницька діяльність Тиктора, бодай у загальних рисах, відома народові, задля якого він жив і працював, та належним чином поцінована державою, до створення якої він, у свій спосіб, був причетний. Окремі ж кроки з історичної реабілітації Тиктора та справи його життя, з вивчення його досвіду, пропаганди кращих проектів ще й досі не набули ознак системності і є радше регіональними (якщо не локальними!) — попри всі спроби піднести їх на загальнодержавний рівень.

Між тим, редактор, видавець і організатор преси, Іван Тиктор належить до діячів, що — за правом зробленого (хоч на сьогодні і недостатньо поцінованого) — посідають вагоме місце у новітній культурній історії України.

Унікальна його роль у створенні професійних українських видавництв, у розбудові інфраструктури видавничої галузі, у практичному виробленні засад сучасної видавничої діяльності. На жаль, Тиктор — людина патріотичного чину, втіленого у практичну дію, — не залишив по собі ні теоретичних праць, ні методичних розробок, сьогодні нам не відомі навіть просто Тикторові «роздуми про...», але з аналізу його здобутків можна довідатися про принципи й основні організаційні форми книго- та пресовидання, про місце, яке займала видавнича «імперія» — концерн «Українська Преса» — в житті Галичини, загалом українців світу у першій половині ХХ ст. Книжки (у тому числі «згруповані» у бібліотечні серії), численні часописи, популярні календарі, що виходили упродовж усього періоду функціонування концерну (1923—1939), були не просто успішною реалізацією новітніх (як на свій час) бізнес-проектів спритного, «поворотного» видавця-комерсанта, — вони, кожне по-своєму, ставали потужними чинниками ідеологічного та культурного впливу на всі прошарки українського населення, чинниками формування консолідованої політичної нації. І в цьому сенсі досвід Тиктора, так несправедливо мало відомий сьогоднішнім видавцям, вартує уважного сучасного прочитання і, по можливості, актуалізації. До спроб такої актуалізації і належать Тикторівські читання, що від 1996 року вже четверте відбуваються в Українській академії друкарства.

Утім, підводячи своєрідні підсумки «десятиліття Тиктора», тобто десятиліття, упродовж якого ведуться достатньо інтенсивні дослідження його діяльності, варто зазначити задля справедливості: не Тикторівські читання, навіть перші, привідкрили завісу таємничості над життєвим подвигом великого видавця, який за радянських часів був, здавалося, назавжди, викреслений з української історії ХХ століття...

І дійсно, активний військовик (він вступив до легіону Українських Січових Стрільців з початком Першої світової війни), підхорунжий, а згодом четар Української Галицької Армії, член Української військової організації, створеної Євгеном Коновальцем для боротьби з польською окупацією, у міжвоєнний період успішний підприємець, власник цілої видавничої «імперії» в Галичині, під час Другої світової війни — невтомний видавець української книги на окупованих територіях (у Кракові та Рівному), а по її закінченні — в Австрії та Канаді, — такі віхи біографії Івана Тиктора, вкупі з домінуючою «проукраїнською» тематикою випущених ним упродовж усього життя видань, не давали йому жодного шансу залишитися в історії, написаній заподатливими радянськими науковцями. Вже накладом Клубу приятелів української книжки у Вінніпегу вийшла професійна біографія — «30-ліття видавничої діяльності Івана Тиктора 1923—1953» Євгена Яворівського, вже була запізніло (1989—1990) видана давно написана Аркадієм Животком «Історія української преси» з численними згадками про Тиктора і концерн «Українська Преса», вже переможно крокувала українським зарубіжжям Кубійовичева «Енциклопедія українознавства», де були статті не лише про самого видавця, а й про його основні проекти, вже й адаптована до умов країн проживання українська діаспора засвоїла це

просто навіть для іншомовного середовища прізвище як синонім слова «видавець», — а Україна, маючи такий діамант у скарбниці національного досвіду, продовжувала студіювати ази видавничої справи за Ситіним і Суворіним!.. Що ж, доводиться згадувати ще і ще раз: історія (а разом теорія і практика) видавничої справи та редагування, що була офіційно прийнята на всіх теренах колишнього СРСР, — уніфікована, універсальна та незаперечна, — була одержана шляхом деякого ідеологічного рихтування відповідної діяльності в Російській імперії і не враховувала якісь там «дрібні» національно-територіальні відмінності та надбання «периферійних» геніїв. Природно, що в такій «єдиній і неподільній», як сама держава, історії видавничої галузі не могло бути місця яскравим національним постатям, подібним до Тиктора (див.: [3, с. 8—21]).

І все ж крига скресла. 1990 року львівське видавництво «Світ» випускає — у складі бібліотеки «Пам'ятки історичної думки України» — **«Історію України»** Івана Крип'якевича, у вступній статті до якої тоді ще кандидат історичних наук Ярослав Дашкевич коротко прохоплюється про Тиктора як про видавця, націленого не просто на освітню діяльність, *«але й, в значній мірі, на комерційний успіх»* [8, с. 20]. А невдовзі, 1992 року, це ж видавництво випускає одну зі знакових праць, що входила до «Історичної Бібліотеки», заснованої Тиктором при щоденникові «Новий Час», — це була капітальна **«Історія українського війська»**, зі вступною статтею того ж Ярослава Дашкевича. Саме у цій статті, із показовою назвою **«Історія українського війська» — проблематика, автори, видавці»** уперше в «пострадянській» час уже не просто згадується Тиктор, а коротко характеризуються його окремі здобутки (див.: [9]).

Першою ж публічною акцією щодо історичної реабілітації Івана Тиктора на його Батьківщині стала проведена у травні 1995 року Міжнародна наукова конференція **«Книга в соціокультурному просторі (досвід книговидання XIX—XX ст. і сучасні проблеми)»**, якою кафедра видавничої справи і редагування Української академії друкарства розпочала підготовку до майбутнього 100-річчя видавця. Центральна подія цієї конференції — засідання Круглого столу **«Іван Тиктор і концерн «Українська Преса»: досвід, що випередив свій час»** — уперше відкрила науковій спільноті деякі часописи Тиктора (доповіді М. Романюка, І. Вдовичина, С. Романюк, М. Комариці та М. Бутрина [15]). Але, окрім власне доповідей, справжнім відкриттям для більшості учасників конференції (у тому числі закордонних гостей) виявилася організована працівниками Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України виставка видань концерну Тиктора. На тлі тогочасних від'ємних здобутків українського книговидання (а, нагадаємо, 1994—1995-й були роками найнижчого падіння його показників) книжки, випущені концерном «Українська Преса», вражали не лише своєю чисельністю, а й багатством тематики, жанровою палітрою та гнучкістю дизайнерських рішень, зумовлених читацьким призначенням окремих видань. І хоча, як виявилось згодом з аналізу сучасної Тикторові преси, не всі його проекти знаходили одноставну підтримку в суспільстві, хоча багато з колег і навіть однодумців видавця звинувачували його у

надмірній комерціалізації такої духовної галузі, як книго- та пресовидання, саме наш час — час рішучого повороту до ринкових стосунків у видавничій галузі — засвідчив правильність його підходів та ефективність підприємницьких моделей. (До речі, не думаймо, що слово «бізнесмен» стосовно просунутого видавця-підприємця лише нещодавно з'явилося у нашому лексиконі: Тиктор удостоївся скептичного титулу «*добрий бізнесмен*» ще у 1933 році! Рецензента журналу «Дзвони» і тішила, і водночас якось дратувала Тикторова ідея дешево, всього по 95 грошів, випускати книжки «Української Бібліотеки», а тому, «викривши» ганебний механізм такого ціноутворення — високий, не менше 5 тисяч примірників наклад, стандартні формат та обсяг, дешевий папір, низькі авторські гонорари — він, рецензент, услід за «*добрим бізнесменом*», додав Тикторові ще й образливіші характеристики: «*видавець жовтої преси*» та «*редактор-богеміст*», ідеологію якого складає «*жажда гроша*» [16, с. 527—528]. Наскільки це звинувачення далеко від істини і несправедливе по суті, може сказати кожен сучасний більш-менш успішний видавець, для якого у таких обставинах формування видавничої серії немає нічого ненормального, а тим більше аморального!).

Що ж до «бізнесмена» Тиктора, то не забуваймо: він розпочинав велику справу з вельми скромним капіталом, переважно на позичені гроші, і випускав **виключно** україномовну видавничу продукцію у складних обставинах бездержавності, коли все українське жорстко переслідувалося польською владою, а отже, з практичних позицій «здорового глузду» не мало надійної перспективи. Відтак він був просто змушений створювати міцне матеріальне підґрунтя для свого непевного бізнесу, аби витримувати конкуренцію з польськими видавцями. До того ж, упродовж усього життя Тиктор постійно провадив добродійну діяльність¹, яка — так само, як і професійна видавнича, — потребувала чималих коштів (показово, що, не боячись конкуренції та розуміючи, що українських книжок забагато не буває, він активно допомагав з виданням товариству «Просвіта» [20, с. 170], а також кооперативному видавництву «Червона Калина» [13]).

Того ж 1995 року кафедра видавничої справи і редагування Української академії друкарства поставила низку дипломних робіт, що утворили комплексну тему: «**Видання концерну Івана Тиктора «Українська Преса»**, — і таким чином залучила до досліджень багатющого Тикторового спадку в Україні молоді студентські сили. Кожна з виконаних робіт торкалася одного з видавничих проєктів Тиктора — «Історичної Бібліотеки» (С. Сташейко), часописів «Новий Час» (С. Пушак), «Народня Справа» (О. Холодова), «Наш Прапор»

¹ За символічним збігом, саме його прізвище суголосне слову «ктитор», що у християнській традиції означає «доброчинник», «пожертвувач».

(С. Грабовська), дитячого журналу «Дзвіночок» (Л. Олендій) та ін. — усього 7 тем. Разом із попередньо захищеною дипломною роботою, присвяченою календареві «Золотий Колос» (О. Дудяк, 1994), та виконаною кількома роками згодом оглядовою, за усім доробком Тиктора, дипломною роботою С. Нагорнюк (1998), — ці теми утворили своєрідну студентську Тикторіану, що, як ніколи досі, наблизило сучасне покоління потенційних видавців до національних надбань, які здавалися назавжди втраченими.

Звісно, опрацювання «тикторівських» тем і в 1995 році ще не було безболісним і простим, — з огляду на «заплямовану», за радянськими мірками, біографію видавця всі документальні матеріали про нього зберігалися не у Центральному державному історичному архіві України у Львові, а в не доступному для «звичайних» дослідників архіві Міністерства внутрішніх справ, усі випадково не винищені часописи «складувалися» у відділі так званої «реабілітованої україніки» у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника, куди доступ для студентів був обмежений. Як результат, всі дослідження здійснювалися, так би мовити, «дуетом» — науковий керівник+студент.

А далі настав 1996-й — ювілейний рік, і вже загальна українська «материкова» Тикторіана поповнилася новими дослідницькими матеріалами — біографічним нарисом Б. Якимовича у збірнику «Українська журналістика в іменах» [24], розвідкою Р. Горака у журналі «Дзвін» [7], доповіддю (надрукованою згодом) А. Гриновець і Б. Якимовича [6], а також кількома газетними публікаціями.

Українська академія друкарства відгукнулася на подію цілим спеціально анонсованим ювілейним розділом у збірнику **«Поліграфія і видавнича справа»** (1996. № 31). У розділі представлено 8 статей, підготованих викладачами кафедр книгознавства та видавничої справи і редагування (О. Антоник, М. Бутрин [1], І. Квітко [14], Н. Зелінська [10], Е. Огар [21], І. Мазур [17] та ін.), у більшості спільно зі студентами-старшокурсниками. Статті цього скромного, випущеного майже у розкритикованих вище Тикторівських канонах, збірника (ще раз нагадаємо, яким складним для економіки молоді Української держави і виснажливим для її видавничої справи був цей 1996 рік!), — надзвичайно цікаві: кожен з проектів Тиктора розглядався у них під сучасним кутом зору, у кореляції з українською та світовою видавничою практикою.

Автори практично всіх статей, відзначаючи унікальність «свого» дослідницького об'єкта, виявилися єдиними у висновках, а саме: видавничий досвід Тиктора, дійсно, набагато випередив свій час і цілком придатний для використання в сучасних реаліях. Як не сумно, але й сьогодні, через 10 років після публікації цих статей, українські видавничі реалії і надалі залишають простір для запозичення Тикторового досвіду. А, може, це і не сумно? — просто у видавничій практиці є такі не підвладні часові аксіоми, які відчув і прогностично використав наш геніальний земляк! Що ж дійсно сумно, так це те, що жодна зі згаданих 8 «тикторівських» статей збірника не була відображена у бібліографічному покажчику **«Видання Івана Тиктора та концерну «Українська**

Преса», що з'явився кількома роками потому (2000) і включив до переліку праць про Тиктора та його видання за 1996 рік усього 4 невеликі публікації [4]. В результаті сьогодні навіть дуже зацікавлений молодий дослідник, що орієнтуватиметься на це авторитетне і загалом надзвичайно корисне бібліографічне видання, і не здогадається про існування ще одного, не представленого у ньому, блоку оригінальних дослідницьких матеріалів.

А ще про одну подію 1996 року слід сказати окремо — як про знакову. Саме тоді, у червні 1996 року, було вирішено провести урочисту акцію, присвячену лише, і виключно, 100-річчю Тиктора. Зараз, напевно, вже неможливо згадати чиєсь індивідуальне авторство у визначенні жанру цієї акції, але, ясно, даючи їй назву «читання», ми, насамперед, виходили з її камерного, майже родинного, характеру і монотематичності. Адже наприкінці червня 1996 року в Українській академії друкарства зібралось доволі вузьке неофіційне коло — земляки і родичі Івана Тиктора із селища Красного, сама ж Академія була представлена лише кількома доповідачами — дослідниками діяльності видавця. Вочевидь слід сказати і ще про одну — можливо, виключно-зухвалу — причину такого окреслення тодішньої міні-конференції: організатори заявили її немовби в опозицію до популярних тоді (і ще чинних досі) Федоровських (на честь Івана Федорова) читань. Але не з неповаги до одного з перших слов'янських друкарів чи з небажання брати у них участь, — це була, напевно, перша якоюсь мірою «революційна» спроба вирватися з-під важкого концептуального «катка» єдиної, надиктованої з Москви історії видавничої справи, перший крок до відкритого, але, головне, обґрунтованого вивіщування активних дійових осіб власної, української, історії. Називаючи читання іменем донедавна «опального» Тиктора, ми, щонайменше, урівнювали його з канонізованими постатями російського видавничого Парнасу — Ситінім, Павленковим, Суворінім, Вольфом, братами Гранат та ін. Подальші ж дослідження показали, що насправді місце Тиктора — ще вище.

Наступні, Другі, Тикторівські читання відбулися зі значним часовим інтервалом: вони були приурочені до 105-ї річниці від дня народження видавця. Але роки між двома конференціями не були періодом простою, — навпаки, йшло інтенсивне нагромадження матеріалів, дотичних біографії та діяльності Тиктора, його попередників та сучасників, виявлялися нові аспекти у розгляді його видань. Усе це підштовхувало організаторів читань до деякої зміни їхнього формату — зокрема, до розширення проблематики та показу досягнень Тиктора у широкому соціокультурному контексті. В результаті Другі Тикторівські читання одержали тематичну назву **«Українська видавнича справа на зламі століть»** і збагатилися секціями-рубриками (окрім уже традиційної «Іван Тиктор і концерн «Українська Преса»: досвід, що випередив свій час», з'явилися секції «Видавничий ринок: національна та світова історія і практика», «Культура видання: теоретичні аспекти та практичне втілення», «Електронні видання в Україні: стан і перспектива», «Підготовка кадрів для видавничої справи: українська та зарубіжна моделі»). Значно зросла кількість

учасників читань: цього разу до участі в них зголосилися понад 50 дослідників з різних регіонів України та науковці з Польщі. За матеріалами читань було повністю сформовано чергове число науково-технічного збірника **«Поліграфія і видавнича справа»** (2002. № 39), деякі доповіді увійшли до науково-практичного збірника **«Видавнича галузь і кадри: досягнення, проблеми, перспективи»** (2002), яким підводилися підсумки участі Української академії друкарства у міжнародному проекті «Розвиток людського ресурсу для видавничої галузі в Україні».

Як показали Другі Тикторівські читання, дослідження спадщини видавця перейшли на якісно новий рівень: загальну описовість періоду первісного нагромадження дослідницького матеріалу успішно витіснили концептуальність та аналітичність. Так, у виступі І. Мельника було продемонстровано розвиток традицій Тиктора в діяльності сучасних українських видавництв [19]. Л. Снісарчук, дослідивши часопис «Комар», прояснила передумови та обставини появи й розвитку на українському ґрунті «високоякісної різножанрової сатири» [23]. У виступі Л. Івасенко, на багатому цитатному матеріалі, розвінчувався міф про Тиктора як *«видавця жовтої преси»* — навпаки, доводить дослідниця, *«кожний, хто бодай побіжно ознайомиться з часописами Івана Тиктора... переконується, що тодішня так звана «жовта преса» у сучасному інформаційному світі стала би не лише найпопулярнішою серед читачів, але й отримала б схвальні відгуки літературних критиків»* [11]. Виступи Н. Благовірної [2], з одного боку, і М. Гавенка [5] — з другого, демонстрували впровадження принципів комерціалізації та використання реклами у, здавалося б, абсолютно не підходящому для цього місці — у дитячому часописі «Дзвіночок». Іншими словами, українська Тикторіана збагатилася оригінальними розробками, що примушують по-новому, по-сучасному осмислювати діяльність концерну «Українська Преса» та оцінювати його роль у професіоналізації видавничої галузі загалом. Це дозволило при підготовці колективом кафедри унікального за характером і обсягом зібраного матеріалу навчального посібника **«Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX — перша третина XX ст.)»** саме професійним портретом Тиктора завершити галерею з 35 нарисів про видатних українських редакторів і видавців окресленого періоду [3, с. 252—257].

У квітні 2005 року відбулися Треті Тикторівські читання, тематика яких розширилася до загального тематичного гасла **«Видавнича справа в сучасному світі: традиційне і новітнє»**. І хоча цього разу не працювала окрема «тикторівська» секція, на пленарному засіданні прозвучала розгорнута доповідь про видавця, підготована С. Гуньком, яка задала потрібний загальний тон усій конференції.

Як видно з усього сказаного, спільними зусиллями дослідників спадщини Івана Тиктора, крок за кроком, відбувається не лише його повернення в історію української культури, а й поступове «облаштування» у практиці сучасних видавництв.

І все ж таки... Тиктор — один з багатьох Великих Українців, які своїми вчинками та звершеннями явилися світові у ХХ ст., водночас він — унікальна, і, схоже, поки що недосяжна, зірка на новочасному українському видавничому небосхилі. Але й досі, на 16-му році вимріяної Тиктором української незалежності, уже вчетверте за останні 10 років, збираючись на традиційні читання, названі в його честь, ми змушені говорити про прикру, несправедливу недопоцінованість цієї людини на Батьківщині (не маю, звісно, на увазі рідне Тикторове Красне, де дбайливо зберігається пам'ять про нього — відкрито пам'ятник, функціонує музей — і де живе його найближча родина — зокрема, рідна наймолодша сестра Ольга), — йдеться про загальноукраїнський борг Видавцеві, чий здобутки цілком зіставні з найвищими досягненнями у світовому видавничому бізнесі.

Ім'я людини, що у своїй видавничій «імперії» «Українська Преса» втілила найефективніші моделі видавничої діяльності, якими послуговується весь цивілізований світ (зокрема, видавничі концерни Шпрінгера, Макміллана, Максвела та ін.), — досі залишається звичайним набором звуків для дуже освіченої, і навіть професійної публіки не лише десь на сході України, а й у Львові, де він довго жив і працював. Наша наукова спільнота досі не спромоглася на повне, комплексне дослідження Тикторової спадщини (навіть у такій солідній праці останнього часу, як «Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми» Ярослава Ісаєвича [12], є лише одна, в загальному переліку, згадка про один часопис концерну Тиктора), красне письменство — не помічає яскравого драматизму його життя, що б могло бути втіленим у художню форму; немає бодай короткого документального фільму чи хоча б телевізійного сюжету²; малесенька львівська вулиця, перейменована на його честь у перші роки незалежності (колишня Орловська), потребує хоча б невеличкої дошки з роз'ясненням, — як потребує такої дошки будинок № 1 по вулиці Костюшка, де працювала «Українська Преса». Тиктор поки що не облаштувався в Інтернеті... Тобто, попереду ще дуже багато роботи. І, вочевидь, ще не одні Тикторівські читання.

1. Антоник О. В., Бутрин М. Л. Типологічні особливості календарів Івана Тиктора // Поліграфія і видавнича справа. 1996. № 31. С. 164—169. 2. Благовірна Н. Б. Впровадження принципів комерціалізації пресо- та книговидання в Галичині в першій третині ХХ ст. (за матеріалами журналу «Дзвіночок») // Поліграфія і видавнича справа. 2002. № 39. С. 37—43. 3. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX — перша третина ХХ ст.) / За ред. Н. Зелінської. Львів, 2003. 4. Видання Івана Тиктора та концерну «Українська Преса»: Бібліограф. покажчик (1923—1977) / Укл. В. Г. Денисюк. Львів, 2000. 5. Гавенко М. М., Зелінська Н. В. Реклама у періодичних виданнях Івана Тиктора (на прикладі дитячого часопису «Дзвіночок») // Поліграфія і видавнича справа. 2002. № 39. С. 43—46. 6. Гриновець А., Якимович Б. Видавничі

² Поки стаття готувалася до публікації, за справу «історичної реабілітації» Тиктора взялося Львівське радіо: з ініціативи письменника і журналіста Зиновія Суходуба 11 та 18 листопада 2006 р. відбулися дві присвячені видавцеві півгодинні передачі, в яких взяла участь і автор цих рядків.

засади Івана Франка в діяльності Івана Тиктора // Іван Франко — письменник, мислитель, громадянин: Матеріали Міжнар. наук. конф., Львів, 25—27 вер. 1996 р. Львів, 1998. С. 637—644. 7. Горак Р. Дорога Івана Тиктора і його роду // Дзвін. 1996. Ч. 8. С. 82—92. 8. Дашкевич Я. Іван Крип'якевич — історик України // Крип'якевич І. П. Історія України / Відп. ред. Ф. П. Шевченко, Б. З. Якимович. Львів, 1990. С. 5—21. 9. Дашкевич Я. Історія українського війська — проблематика, автори, видавці // Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.) / Упор. Б. З. Якимович. 4-е вид., змін. і доп. Львів, 1992. С. III—VIII. 10. Зелінська Н. В., Олендій Л. Л. Культура видання — культура читання — культура мовлення (культурницько-видавничий досвід журналу «Дзвіночок») // Поліграфія і видавнича справа. 1996. № 31. С. 173—178. 11. Івасенко Л. О. Іван Тиктор — видавець «жовтої преси» чи «перлин белетристики»? (Спроба видавничого портрета за рецензіями в журналі «Дзвони») // Поліграфія і видавнича справа. 2002. № 39. С. 32—37. 12. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. 13. Качор А. «Червона Калина»: 60-річчя її славної видавничої діяльності. Вінніпер, 1983. 14. Квітко І. С., Сташейко С. І. «Історична бібліотека» видавничого концерну Івана Тиктора як вид видання // Поліграфія і видавнича справа. 1996. № 31. С. 169—173. 15. Книга в соціокультурному просторі (Досвід книговидання ХІХ—ХХ ст. і сучасні проблеми). Львів, 1995. 16. Лишкевич С. [Мох О.] «Між двох сил». (Оцінка книжок 95 грошової «Укр. Бібліотеки») // Дзвони. 1933. Ч. 11—12. С. 527—531. 17. Мазур І. І., Грабовська С. С. Особливості організації матеріалу в часописі «Наш Прапор» // Там же. С. 187—189. 18. Мельник І. А. Іван Тиктор — засновник і організатор професійних українських видавництв // Поліграфія і видавнича справа. 1999. № 35. С. 244—249. 19. Мельник І. А. Розвиток традицій Івана Тиктора у практиці сучасних українських видавництв // Поліграфія і видавнича справа. 2002. № 39. С. 3—9. 20. Нарис історії «Просвіти» / Р. Іванчук, Т. Комаринець, І. Мельник, А. Середяк. Львів; Краків; Париж: Просвіта, 1993. 21. Огар Е. І., Холодова О. В. Газета і читач (з досвіду видання часопису «Народня Справа») // Поліграфія і видавнича справа. 1996. № 31. С. 184—187. 22. Савчук В. Є., Пушак С. В. Часопис «Новий Час» у світлі сучасних підходів до засобів масової інформації // Поліграфія і видавнича справа. 1996. № 31. С. 178—181. 23. Сніцарчук Л. В. З видавничого концерну «Українська Преса»: сатирично-гумористичний часопис «Комар» // Поліграфія і видавнича справа. 2002. № 39. С. 26—31. 24. Якимович Б. Тиктор Іван Микитович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. словника. Львів, 1996. Вип. 3. С. 291—298.

УДК: 655.254.22

А. Ю. Судин

СУЧАСНИЙ КНИЖКОВИЙ РИНОК І ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

На реаліях сучасного книжкового ринку України розглядаються проблеми організації комунікативних зв'язків між учасниками ринку, виявляються основні проблеми ведення комунікативної політики в галузі видавничої справи і книгорозповсюдження (на прикладі Львівського форуму видавців), укладаються взаємозалежності між невивченістю ринку і впливом на нього.

On realities of the modern book market of Ukraine are considered problems of the organization of communicative communications between participants of the market, the basic problems of conducting communicative policy in branch of publishing come to light and booksaling (on an example of the Lvov forum of publishers), interdependence between obscurity of the market and influence on it are established.